

HRVATSKI SABOR

**PRIJEDLOG ZA UTVRĐIVANJE NACRTA PROMJENE USTAVA REPUBLIKE
HRVATSKE**

Zagreb, studeni 2013.

PRIJEDLOG ZA UTVRĐIVANJE NACRTA PROMJENE USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE

Članak 1.

U Ustavu Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 56/90, 135/97, 8/98 – pročišćeni tekst, 113/2000, 124/2000 – pročišćeni tekst, 28/2001, 41/2001 – pročišćeni tekst, 55/2001 – ispravak, 76/2010 i 85/2010 – pročišćeni tekst) u članku 4. stavku 1. riječi: „područnu (regionalnu)“, zamjenjuju se riječju: „regionalnu“.

Članak 2.

U članku 15. stavku 2. riječi: „za donošenje organskih zakona“, zamjenjuju se riječima: „određenom za promjenu Ustava“.

Članak 3.

U članku 31. stavku 4. iza riječi: „propisana zakonom“, dodaju se riječi: „kaznena djela teških ubojstava propisana posebnim zakonom“.

Iza stavka 4. dodaje se stavak 5. koji glasi:

„Za kaznena djela iz stavka 4. ovoga članka kazneni progon može se poduzeti i nakon što je istekao rok zastare kaznenog progona.“

Članak 4.

U članku 79. stavku 1. riječi: „15. srpnja“, zamjenjuju se riječima: „31. srpnja“, a riječi: „15. rujna“, zamjenjuju se riječima: „1. rujna“.

ALTERNATIVA

Članak 79. mijenja se i glasi:

„Članak 79.

Zasjedanje Hrvatskoga sabora saziva predsjednik Hrvatskoga sabora. Predsjednik Hrvatskoga sabora dužan je sazvati zasjedanje Hrvatskoga sabora na zahtjev Predsjednika Republike, Vlade Republike Hrvatske ili jedne trećine zastupnika.“

Članak 5.

U članku 83. stavak 1. mijenja se i glasi:

„Zakon kojim se uređuju prava nacionalnih manjina, zakon kojim se uređuju pitanja važna za izvršavanje dužnosti i rad Ustavnog suda Republike Hrvatske i zakon kojim se uređuje provedba Ustava, donose se po postupku određenom za promjenu Ustava. Hrvatski

sabor može, većinom glasova svih zastupnika, odlučiti da se i drugi zakon donese po postupku određenom za promjenu Ustava.“.

U stavku 2. riječi: „područne (regionalne)“, zamjenjuju se riječju: „regionalne“.

Članak 6.

U članku 87. u stavku 3. riječi: „deset posto od ukupnog broja“, zamjenjuje se riječima: „200.000“.

Iza stavka 3. dodaje se novi stavak 4. koji glasi:

„Referendum se ne može raspisati o pitanjima:

- koja se odnose na ograničavanje ili smanjivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda sadržanih u Glavi III. Ustava,
- koja se odnose na obveze koje proizlaze iz međunarodnih ugovora, osim potvrđivanja, otkazivanja ili povlačenja iz tih ugovora,
- koja se odnose na donošenje i izvršenje proračuna i porezni sustav,
- koja se odnose na obranu i nacionalnu sigurnost,
- koja se odnose na izbore i imenovanja u djelokrugu Hrvatskoga sabora.“.

Dosadašnji stavak 4. koji postaje stavak 5. mijenja se i glasi:

„Referendum je pravovaljan ako mu je pristupilo najmanje 40% birača upisanih u popis birača za taj referendum. Na referendumu se odlučuje većinom glasova birača koji su pristupili referendumu.“.

Dosadašnji stavci 5. i 6. postaju stavci 6. i 7.

Članak 7.

U članku 93. stavku 2. riječi: „područne (regionalne)“, zamjenjuju se riječju: „regionalne“.

Članak 8.

U članku 117. stavku 2. riječi: „područne (regionalne)“, zamjenjuju se riječju: „regionalne“.

Članak 9.

U članku 129. u točki 4. na dva mjesta riječi: „područne (regionalne)“ u određenom padežu, zamjenjuju se riječju: „regionalne“, u odgovarajućem padežu.

Članak 10.

Naziv Glave IV. mijenja se i glasi:

„IV. MJESNA, LOKALNA I REGIONALNA SAMOUPRAVA“

Članak 11.

U članku 133. stavku 1. riječi: „područnu (regionalnu)“, zamjenjuju se riječju: „regionalnu“.

U stavku 2. riječi: „područnih (regionalnih)“, zamjenjuju se riječju: „regionalnih“.

Članak 12.

U članku 134. stavku 2. riječi: „područne (regionalne)“, zamjenjuju se riječju: „regionalne“, a iza riječi: „su županije“, dodaju se riječi: „i regije“. U drugoj rečenici iza riječi: „županije“, dodaju se riječi: „i regije“.

Članak 13.

U članku 135. stavku 2. riječi: „područne (regionalne)“, zamjenjuju se riječju: „regionalne“, a riječi: „područnog (regionalnog)“, zamjenjuju se riječju: „regionalnog“.

U stavku 3. riječi: „područnog (regionalnog)“, zamjenjuju se riječju: „regionalnog“.

U stavku 4. riječi: „područne (regionalne)“, zamjenjuju se riječju: „regionalne“.

Članak 14.

U članku 136. riječi: „područne (regionalne)“, zamjenjuju se riječju: „regionalne“.

Članak 15.

U članku 137. stavku 1. riječi: „područne (regionalne)“, zamjenjuju se riječju: „regionalne“.

Članak 16.

U članku 138. stavku 1. riječi: „područne (regionalne)“, zamjenjuju se riječju: „regionalne“.

U stavku 2. riječi: „područne (regionalne)“, zamjenjuju se riječju: „regionalne“.

Članak 17.

U članku 145. stavku 4. riječi: „područne (regionalne)“, zamjenjuju se riječju: „regionalne“.

Članak 18.

Hrvatski sabor donijet će Ustavni zakon za provedbu Ustava Republike Hrvatske u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ove Promjene Ustava.

Članak 19.

Promjena Ustava stupa na snagu danom proglašenja.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNA OSNOVA ZA UTVRĐIVANJE NACRTA PROMJENE USTAVA

Ustavna osnova za utvrđivanje Nacrta promjene Ustava sadržana je u odredbi članka 148. stavka 2. Ustava Republike Hrvatske.

II. OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI PROMJENOM USTAVA

Odlukom o pristupanju promjeni Ustava Republike Hrvatske koju je Hrvatski sabor donio na 9. sjednici održanoj 25. listopada 2013. odlučeno je da se pristupi promjeni Ustava Republike Hrvatske prema Prijedlogu odluke o pristupanju promjeni Ustava Republike Hrvatske, s Prijedlogom nacrta promjene Ustava Republike Hrvatske koji je, na temelju članka 147. Ustava Republike Hrvatske predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela grupa zastupnika u Hrvatskom saboru aktom od 10. srpnja 2013.

Vlada Republike Hrvatske u svom mišljenju od 26. rujna 2013., podržala je Prijedlog odluke o pristupanju promjeni Ustava Republike Hrvatske, s Prijedlogom nacrta promjene Ustava Republike Hrvatske, ali je ujedno predložila promjenu teksta Prijedloga nacrta promjene.

Nakon provedene rasprave na sjednici Sabora, rasprave na 51. sjednici Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav te na temelju članka 53. Poslovnika Hrvatskoga sabora, predsjednik Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav je osnovao Radnu skupinu za izradu Prijedloga nacrta promjene Ustava Republike Hrvatske koja je nastojala pronaći zajednička rješenja i formulirati usuglašeni Prijedlog nacrta promjene Ustava Republike Hrvatske, uzimajući u obzir sve prijedloge za izradu Prijedloga nacrta promjene Ustava koje je razmatrala.

Radna skupina razmatrala je prijedloge:

- Udruge zagrebačkih Poljičana „Sveti Jure“ da se dopune Izvorišne osnove u smislu „*postojanja drevne Poljičke kneževine i njenog Poljičkog statuta*“,
- Kluba zastupnika Samostalne demokratske srpske stranke koji je predložio da se „*ustavni zakoni kojima se uređuju prava nacionalnih manjina i provedba ustava, donose po postupku određenom za promjenu Ustava*“. Također, predložio je da se na odgovarajući način urede „*ustavne odredbe o decentralizaciji i regionalizaciji*“,
- 46 zastupnika Socijaldemokratske partije Hrvatske i Vlade Republike Hrvatske u smislu propisivanja da se u Ustav Republike Hrvatske u odredbu članka 31.

propíše nemogućnost zastare za „kaznena djela teškog ubojstva počinjenih iz političkih pobuda“, odnosno „kaznena djela teških ubojstava propisana posebnim zakonom“,

- Kluba zastupnika Hrvatskog demokratskog saveza Slavonije i Baranje, u smislu propisivanja nemogućnosti zastare osim za kaznena djela teških ubojstava i za kaznena djela kojima se ugrožava ekonomska stabilnost i financijski položaj Republike Hrvatske. Također, predložio je na odgovarajući način izmijeniti odredbe Ustava o regionalizaciji Republike Hrvatske te vezano na navedeno, urediti ustrojstvo i djelovanje Hrvatskoga sabora,
- potpredsjednika Odbora za Ustav Poslovnik i politički sustav, zastupnika Vladimira Šeksa, u smislu da se u odredbu članka 31. Ustava, osim zastare za kaznena djela teških ubojstava, nemogućnost zastare odredi i za druga teška kaznena djela (silovanje, teške tjelesne ozljede),
- zastupnika Bore Grubišića koji je predložio da se u odredbu članka 31. Ustava ugrade i „ubojstva počinjena iz ideoloških razloga“,
- Kluba zastupnika Hrvatskih laburista – Stranke rada koji je predložio da se u odredbi članka 31. Ustava propíše nemogućnost zastare na način da „nijedno oduzimanje života ne zastarijeva“. Također, predložio je da se izmjene odredbe koje uređuju pitanje referenduma u Republici Hrvatskoj te da „ustavne promjene stupe na snagu isti dan kada i Zakon o europskom uhidbenom nalogu“,
- Kluba zastupnika Hrvatske demokratske zajednice u smislu da se izmjene odredbe koje se odnose na biračko pravo, nadalje da se u odredbi članka 31. Ustava propíše nemogućnost zastare za „kazneno djelo ubojstva počinjeno od strane jugoslavenskog komunističkog režima“,
- Kluba zastupnika Hrvatske narodne stranke – liberalnih demokrata koji je predložio da se odredba članka 48. Ustava dopuni u smislu prava na povrat imovine koja je oduzeta za vrijeme totalitarnih režima. Također, predložio je da se izmjene odredbe ustava koje uređuju pitanje referenduma,
- Kluba nezavisnih zastupnika koji je predložio da se odredba članka 76. Ustava dopuni na način da se propíše neodgovornost zastupnika za izgovorenu riječ izrečenu za govornicom, nadalje da se u Ustav propíše pet regija kojima bi se „Hrvatska uredila po grbu“,
- Kluba nezavisne zastupnice Jadranke Kosor i zastupnika Hrvatske građanske stranke – HGS koji je predložio da se skрати vremensko razdoblje u kojemu Sabor

ne zasjeda te također da ustavne promjene stupe na snagu isti dan kada i Zakon o europskom uhidbenom nalogu,

- članice Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav iz reda javnih, znanstvenih i stručnih djelatnika, prof. dr. sc. Sanje Barić, koja je predložila da se dopuni nadležnost Ustavnog suda Republike Hrvatske u smislu prethodne ocjene međunarodnih ugovora,
- zastupnika Istarskog demokratskog sabora i nezavisnog zastupnika Furia Radina koji je predložio izmjenu odredaba Ustava koje se odnose na mjesnu, lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu,
- člana Odbora za Ustav Poslovnik i politički sustav, zastupnika Nenada Stazića koji je predložio izmjenu odredaba koje uređuju pitanje referenduma u Republici Hrvatskoj,
- Zajednice zemljišnih zajednica Hrvatske, Udruge zemljišnih zajednica zagrebačke županije, Zemljišne zajednica Plemenite općine turopoljska, koje predlažu da se dopune odredbe Ustava u smislu prava na povrat imovine koja je oduzeta za vrijeme totalitarnih režima te
- člana Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav iz reda javnih, znanstvenih i stručnih djelatnika, prof. dr. sc. Branka Smerdela koji je predložio da se odredbama Ustava uredi pitanje sukoba interesa.

Potrebno je naglasiti kako se ovom Promjenom Ustava na jasan način određuje nemogućnost zastare, osim za kaznena djela ratnog profiterstva, kaznena djela iz procesa pretvorbe i privatizacije (počinjena u vrijeme Domovinskog rata i mirne reintegracije, ratnog stanja i neposredne ugroženosti neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti države) i za kaznena djela teških ubojstava. Osim nemogućnosti zastare za predmetna kaznena djela, određeno je i da će se kazneni progon moći poduzeti i nakon što istekne rok zastare kaznenog progona. Naime, odredbu članka 31. Ustava bilo je nužno urediti na ovaj način kako bi se u svakom slučaju omogućilo i osiguralo kažnjavanje počinitelja predmetnih kaznenih djela te kako bi bilo omogućeno pokretanje kaznenog progona za određena kaznena djela za koja je, po domaćem zakonodavstvu, u međuvremenu nastupila zastara.

Također, obzirom na raspravu na sjednici Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav te na sjednici Sabora, ovom Promjenom uređen je preduvjet za izradu normativnog okvira za pitanje referenduma u Republici Hrvatskoj. Važeće ustavno i zakonodavno uređenje vezano za referendum ne pruža zadovoljavajuću pravnu sigurnost adresatima o čemu se očitovao i Ustavni sud Republike Hrvatske u Odluci broj: U-VIIR-4696/2010 od 20. listopada 2010. ("Narodne novine" broj 119/10.) te naveo kako isto „...ne predviđa unaprijed propisana pravna pravila koja su opća, predvidljiva i za njihove adresate izvjesna u pogledu nastupajućih pravnih posljedica...“. Ustavni sud izrijeком je upozorio na nedostatan

normativni okvir Zakona o referendumu i drugim oblicima osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne i područne (regionalne) samouprave ("Narodne novine" broj 33/96., 92/01., 44/06., 58/06., 69/07., 38/09.) Također je istaknuo kako je potrebno „...u tim okvirima...“ i Zakon o referendumu i drugim oblicima osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne i područne (regionalne) samouprave ("Narodne novine" broj 33/96., 92/01., 44/06., 58/06., 69/07., 38/09.), „...uskладiti s pravnim standardima Venecijanske komisije, sadržanima u njezinu Kodeksu dobre prakse na referendumima, ali i postići pravnu koherentnost referendumskog prava u domaćem pravnom poretku.“

Osim navedenih izmjena, odredila se i pravna priroda Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina te Ustavnog zakona za provedbu Ustava, u smislu njihovog donošenja, na način da je propisano da se donose po postupku „...određenom za promjenu Ustava“. Naime, Ustavni sud Republike Hrvatske u Odluci broj: U-I-774/2000 od 20. prosinca 2000. ("Narodne novine" broj 1/01.), navodi kako, obzirom na način donošenja, „...po postupku utvrđenom za donošenje organskih zakona...“, „...pogrešno su i neodgovarajuće Ustavu... nazvani...“ te dalje navodi, radi jasnoće Odluke „...ovakva falsa nominatio ne mijenja pravnu prirodu zakona, ne čini ih pravno drugačijim od onoga što oni po Ustavu i po svom sadržaju jesu, a Ustavni sud ih ne ocjenjuje po njihovu imenu nego po njihovoj pravnoj prirodi.“

Nadalje, izmijenjena je odredba koje uređuje „ustavnu stanku“ Sabora kako bi se što kvalitetnije uredio način rada Hrvatskoga sabora te se izmjenama odredbi o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi omogućava utvrđivanje preduvjeta za stvaranje zakonodavnog okvira decentralizacije i regionalizacije Republike Hrvatske.

Radna skupina utvrdila je Prijedlog za utvrđivanje Nacrta promjene Ustava Republike Hrvatske te su izmijenjeni ili dopunjeni članci i to: članak 4., članak 15., članak 79., članak 83., članak 87., članak 93., članak 117., članak 129., članak 133., članak 134., članak 135., članak 136., članak 137., članak 138. i članak 145. Ustava.

III. OBRAZLOŽENJE POJEDINIH ODREDBI

Uz članak 1.

Odredbom članka 1. mijenja se članak 4. stavak 1. Ustava na način da je određeno kako je vlast u Republici Hrvatskoj, koja je podijeljena na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu, ograničena ustavnim pravom na lokalnu i „regionalnu samoupravu“, umjesto na dosadašnju lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu.

Uz članak 2.

Odredbom se usklađuje način donošenja ustavnog zakona koji uređuje ravnopravnost i zaštitu prava nacionalnih manjina s načinom donošenja Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

Uz članak 3.

Odredbom članka dopunjuje se odredba članka 31. stavka 4. Ustava te se propisuje da zastara ne može nastupiti za kaznena djela teških ubojstava te se ujedno, dodanim stavkom 5., propisuje mogućnost kaznenog progona kaznenih djela iz izmijenjenog stavka 4. i nakon što je protekao rok zastare kaznenog progona.

Uz članak 4.

Odredbom je izmijenjena odredba članka 79. stavka 1. kako bi se što kvalitetnije uredio način rada Hrvatskoga sabora.

ALTERNATIVA:

Odredbom se ukida institut „ustavne stanke“ u zasjedanju Hrvatskoga sabora te se propisuje da zasjedanje Sabora saziva predsjednik Sabora, odnosno da je dužan sazvati zasjedanje Sabora kada to zatraži Predsjednik Republike, Vlada Republike Hrvatske ili jedna trećina zastupnika.

Uz članak 5.

Odredbom članka se precizira donošenje ustavnih zakona te se odredba usklađuje s člankom 2. ovoga Prijedloga. Osim toga, odredbom stavka 2. terminološki se usklađuje tekst Ustava s odredbom članka 1. ovoga Prijedloga.

Uz članak 6.

Odredbom se izmjenjuje i dopunjuje članak 87. Ustava te se određuju uvjeti potrebni za raspisivanje referenduma kao i razlozi kada se referendum neće raspisati.

Uz članke 7. – 9.

Odredbom se terminološki usklađuje tekst Ustava s odredbom članka 1. ovoga Prijedloga.

Uz članak 10.

Odredbom se uređuje izmjena naziva Glave IV.

Uz članke 11. – 17.

Obrazloženje kao uz članke 7. - 9.

Uz članak 18.

Predlaže se donošenje Ustavnog zakona za provedbu Ustava Republike Hrvatske u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ove Promjene, kojim će se razraditi primjena odredbi Ustava koje se ne mogu neposredno primijeniti.

Uz članak 19.

Odredbom se propisuje stupanje na snagu Promjene Ustava.

**IV. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU PROMJENE
USTAVA**

Za provedbu Promjene Ustava nije potrebno osigurati sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske.

ODREDBE USTAVA KOJE SE MIJENJAJU ODNOSNO DOPUNJUJU

Članak 4.

U Republici Hrvatskoj državna je vlast ustrojena na načelu diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu a ograničena je Ustavom zajamčenim pravom na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu.

Načelo diobe vlasti uključuje oblike međusobne suradnje i uzajamne provjere nositelja vlasti propisane Ustavom i zakonom.

Članak 15.

U Republici Hrvatskoj jamči se ravnopravnost pripadnicima svih nacionalnih manjina.

Ravnopravnost i zaštita prava nacionalnih manjina uređuje se ustavnim zakonom koji se donosi po postupku za donošenje organskih zakona.

Zakonom se može, pored općega biračkog prava, pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor.

Pripadnicima svih nacionalnih manjina jamči se sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti, slobodno služenje svojim jezikom i pismom i kulturna autonomija.

Članak 31.

Nitko ne može biti kažnjen za djelo koje prije nego je počinjeno nije bilo utvrđeno zakonom ili međunarodnim pravom kao kazneno djelo, niti mu se može izreći kazna koja nije bila određena zakonom. Ako zakon nakon počinjenog djela odredi blažu kaznu, odredit će se takva kazna.

Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom.

Samo se zakonom, u skladu s Ustavom i međunarodnim ugovorom, mogu propisati slučajevi i razlozi za obnovu postupka iz stavka 2. ovoga članka.

Ne zastarijevaju kaznena djela ratnog profiterstva, kao ni kaznena djela iz procesa pretvorbe i privatizacije, počinjena u vrijeme Domovinskog rata i mirne reintegracije, ratnog stanja i neposredne ugroženosti neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti države, propisana zakonom, ili ona koja ne zastarijevaju prema međunarodnom pravu. Imovinska korist, ostvarena tim djelima ili povezana s njima, oduzet će se.

Članak 44.

Svaki državljanin Republike Hrvatske ima pravo, pod jednakim uvjetima, sudjelovati u obavljanju javnih poslova i biti primljen u javne službe.

Članak 79.

Hrvatski sabor redovito zasjeda dva puta godišnje: prvi put, između 15. siječnja i 15. srpnja i drugi put, između 15. rujna i 15. prosinca.

Hrvatski sabor zasjeda izvanredno na zahtjev Predsjednika Republike, Vlade ili većine zastupnika.

Predsjednik Hrvatskoga sabora može uz prethodno pribavljeno mišljenje klubova zastupnika parlamentarnih stranaka sazvati Hrvatski sabor na izvanredno zasjedanje.

Članak 83.

Zakone (organski zakoni) kojima se uređuju prava nacionalnih manjina Hrvatski sabor donosi dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika.

Zakone (organski zakoni) kojima se razrađuju Ustavom utvrđena ljudska prava i temeljne slobode, izborni sustav, ustrojstvo, djelokrug i način rada državnih tijela te ustrojstvo i djelokrug lokalne i područne (regionalne) samouprave Hrvatski sabor donosi većinom glasova svih zastupnika.

Odluku iz članka 8. Ustava Hrvatski sabor donosi dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika.

Članak 87.

Hrvatski sabor može raspisati referendum o prijedlogu za promjenu Ustava, o prijedlogu zakona ili o drugom pitanju iz svog djelokruga.

Predsjednik Republike može na prijedlog Vlade i uz supotpis predsjednika Vlade raspisati referendum o prijedlogu promjene Ustava ili o drugom pitanju za koje drži da je važno za neovisnost, jedinstvenost i opstojnost Republike Hrvatske.

O pitanjima iz stavka 1. i 2. ovoga članka Hrvatski sabor će raspisati referendum u skladu sa zakonom ako to zatraži deset posto od ukupnog broja birača u Republici Hrvatskoj.

Na referendumu se odlučuje većinom birača koji su pristupili referendumu.

Odluka donosena na referendumu obvezatna je.

O referendumu se donosi zakon. Zakonom se mogu propisati i uvjeti za održavanje savjetodavnog referenduma.

Članak 93.

Pučki je pravobranitelj opunomoćenik Hrvatskoga sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda utvrđenih Ustavom, zakonima i međunarodnim pravnim aktima o ljudskim pravima i slobodama koje je prihvatila Republika Hrvatska.

Svatko može podnijeti pritužbu pučkom pravobranitelju ako smatra da su, uslijed nezakonitog ili nepravilnog rada državnih tijela, tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave i tijela s javnim ovlastima, ugrožena ili povrijeđena njegova ustavna ili zakonska prava.

Pučkog pravobranitelja bira Hrvatski sabor na vrijeme od osam godina. Pučki pravobranitelj samostalan je i neovisan u svom radu.

Uvjeti za izbor i razrješenje pučkog pravobranitelja i njegovih zamjenika, djelokrug i način rada uređuju se zakonom. Zakonom se, radi zaštite temeljnih ustavnih prava, pučkom pravobranitelju mogu povjeriti i određene ovlasti u odnosu na pravne i fizičke osobe.

Pučki pravobranitelj i ostali opunomoćenici Hrvatskoga sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda imaju imunitet kao i zastupnici u Hrvatskom saboru.

Članak 117.

Ustrojstvo i poslovi državne uprave i način njihovog obavljanja uređuju se zakonom.

Određeni poslovi državne uprave mogu se zakonom povjeriti tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnim osobama koje imaju javne ovlasti.

Zakonom i drugim propisima uređuje se status državnih službenika te radno-pravni status namještenika.

Članak 129.

Ustavni sud Republike Hrvatske:

- odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom,
- odlučuje o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom,
- može ocjenjivati ustavnost zakona te ustavnost i zakonitost drugih propisa koji su prestali važiti ako od tog prestanka do podnošenja zahtjeva ili prijedloga za pokretanje postupka nije prošlo više od godine dana,
- odlučuje povodom ustavnih tužbi protiv pojedinačnih odluka državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima kad su tim odlukama povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode, kao i pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu zajamčeni Ustavom Republike Hrvatske,
- prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti te o uočenim pojavama neustavnosti i nezakonitosti izvješćuje Hrvatski sabor,
- rješava sukob nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti,
- odlučuje, u skladu s Ustavom, o odgovornosti Predsjednika Republike,
- nadzire ustavnost programa i djelovanja političkih stranaka i može, u skladu s Ustavom, zabraniti njihov rad,

– nadzire ustavnost i zakonitost izbora i državnog referenduma i rješava izborne sporove koji nisu u djelokrugu sudova,

– obavlja druge poslove određene Ustavom.

VI. MJESNA, LOKALNA I PODRUČNA (REGIONALNA) SAMOUPRAVA

Članak 133.

Građanima se jamči pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu.

Pravo na samoupravu ostvaruje se preko lokalnih, odnosno područnih (regionalnih) predstavničkih tijela koja su sastavljena od članova izabranih na slobodnim i tajnim izborima na temelju neposrednog, jednakog i općega biračkog prava.

Građani mogu neposredno sudjelovati u upravljanju lokalnim poslovima, putem zborova, referenduma i drugih oblika neposrednog odlučivanja u skladu sa zakonom i statutom.

Prava iz ovoga članka u Republici Hrvatskoj ostvaruju i građani Europske unije, u skladu sa zakonom i pravnom stečevinom Europske unije.

Članak 134.

Jedinice lokalne samouprave su općine i gradovi i njihovo područje određuje se na način propisan zakonom. Zakonom se mogu ustanoviti i druge jedinice lokalne samouprave.

Jedinice područne (regionalne) samouprave su županije. Područje županije određuje se na način propisan zakonom.

Zakonom se može glavnom gradu Zagrebu utvrditi položaj županije. Većim gradovima u Republici Hrvatskoj zakonom se mogu dati ovlasti županije.

U naselju ili dijelu naselja mogu se, u skladu sa zakonom, osnivati oblici mjesne samouprave.

Članak 135.

Jedinice lokalne samouprave obavljaju poslove iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a osobito poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i sport, tehničku kulturu, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu.

Jedinice područne (regionalne) samouprave obavljaju poslove od područnog (regionalnog) značenja, a osobito poslove koji se odnose na školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu te planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

Poslovi lokalnog i područnog (regionalnog) djelokruga uređuju se zakonom. Prilikom dodjeljivanja tih poslova prednost će imati ona tijela koja su najbliža građanima.

Prilikom određivanja djelokruga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave mora se voditi računa o širini i prirodi poslova i o zahtjevima učinkovitosti i ekonomičnosti.

Članak 136.

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju pravo u okviru zakona, svojim statutima samostalno urediti unutarnje ustrojstvo i djelokrug svojih tijela te ih prilagoditi lokalnim potrebama i mogućnostima.

Članak 137.

U obavljanju poslova iz svojeg djelokruga tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave samostalna su i podliježu samo nadzoru ustavnosti i zakonitosti ovlaštenih državnih tijela.

Članak 138.

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju pravo na vlastite prihode kojima slobodno raspolažu u obavljanju poslova iz svojeg djelokruga.

Prihodi jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave moraju biti razmjerni njihovim ovlastima predviđenim Ustavom i zakonom.

Država je dužna pomagati financijski slabije jedinice lokalne samouprave u skladu sa zakonom.

Članak 145.

Ostvarivanje prava koja proizlaze iz pravne stečevine Europske unije, izjednačeno je s ostvarivanjem prava koja su zajamčena hrvatskim pravnim poretkom.

Pravni akti i odluke koje je Republika Hrvatska prihvatila u institucijama Europske unije primjenjuju se u Republici Hrvatskoj u skladu s pravnom stečevinom Europske unije.

Hrvatski sudovi štite subjektivna prava utemeljena na pravnoj stečevini Europske unije.

Državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravne osobe s javnim ovlastima izravno primjenjuju pravo Europske unije.

